

observant

ONAFHANKELIJK WEEKBLAD UNIVERSITEIT MAASTRICHT JAARGANG 46 / 23 OKTOBER 2025 / Nr 7

P. 6-7

MAG EEN RECHTENSTUDENT AI GEBRUIKEN VOOR DE SCRIPTIE?

Artikelen opzoeken? Ja, dat mag. ChatGPT een onderzoeksvraag laten formuleren? Nee, fout, vertelt de nieuwe handleiding

P. 3

LIEFDE

Voor Victor Boerekamp was het liefde op het eerste gezicht, maar Clara Kinsella aarzelde. Inmiddels zijn deze tweedejaars Business Engineering en MSP al een dik jaar een stel

P. 5

redactioneel

Kleur bekennen

Ik weet niet beter dan dat zowat iedereen in mijn geboortedorp op het CDA stemde. Niet dat mijn familie het veel over politiek had, maar als het ter sprake kwam, viel altijd de naam van de partij die veel Limburgse katholieken al decennialang steunen. Of ik zelf als achttienjarige ook een rood bolletje zette voor de naam van de christendemocratische lijsttrekker? Ik heb er geen actieve herinnering aan. Waarschijnlijk wel, 'omdat iedereen het deed'. Bovendien, wat wist ik nu van maatschappelijke thema's als zorg, onderwijs en armoede en hoe partijen erover dachten? Op de redactie hebben we het gek genoeg niet heel veel over de verkiezingsprogramma's. Te druk met schrijven (zoals over polarisatie en extremisme, zie onze middenpagina), printproblemen, studentfreeslancers, eindredactie. Toch ontgaat niemand wat er op televisie, sociale media of in de krant voorbijkomt, wie nu weer iets controversieels heeft geroepen of wie boos is op wie. Collega Cleo Freriks riep dinsdagochtend: "Heb je gelezen hoeveel politieke partijen een programma hebben dat botst met de rechtsstaat? Twaalf!" Het rapport van een onafhankelijke commissie van de Nederlandse orde van advocaten is menig redacteur niet ontgaan – voor sommigen is dit anti-rechtsstatelijke aspect misschien wel doorslaggevend volgende week woensdag 29 oktober, als er gestemd moet worden. Andere thema's die de collega's belangrijk vinden (ik maakte een kort rondje): een partij die pro Europa is – "Volt ja, maar die is zo klein, gooi ik mijn stem dan niet uit het raam?", die echt iets doet aan het klimaat en een goed vangnet biedt voor mensen die het minder of moeilijker hebben. Een ander kiest voor een partij die in elk geval niet snijdt in het hoger en basisonderwijs ("stop kinderen aub niet met 33 anderen in een klas"). "Ik hoop vooral op een stabiel kabinet," klinkt het een deur verder. "En wat houdt de hoofdredacteur bezig?", wil zijn kamergenoot weten. "De zorg, dat sommige politici het basispakket op slot willen gooien waardoor nieuwe medicijnen of betere behandelingen niet meer worden vergoed." Deze week luidden meerdere patiënten- en cliëntenorganisaties de noodklok over deze bezuinigingsplannen. Drie jaar geleden had ik er waarschijnlijk nooit bij stilgestaan, maar als iemand in je gezin afhankelijk wordt van dure medicijnen, sta je er anders in. Volgende week stem ik niet strategisch en zeker niet uit gewoonte (omdat iedereen 'in het dorp' het doet). Ik stem deze keer met het hart.

Wendy Degens

De hoofdredacteur geeft een kijkje achter de schermen van de redactie

serie terug in de teit

Maastricht trekt alles uit de kast om studenten te werven

50 jaar universiteit: Terug in de teit

1985 en verder

Advertenties in dagbladen om studenten te lokken? Wervende radiospotjes en reclame op tv? Bah! Dat is beneden onze stand, vonden universiteiten tot ver in de twintigste eeuw. Maar in Maastricht begint men daar midden jaren tachtig noodgedwongen (het is crisis in Nederland, Deetman is minister van Onderwijs en bezuinigt flink) anders over te denken. De instroom van studenten bij rechten en economie loopt stroever dan gehoopt. Het is de vraag of die twee uiteindelijk de geplande vijfhonderd eerstejaars per jaar gaan halen, zegt een bezorgde rector Vic Bonke in 1985 tijdens de start van het academisch jaar waarin Maastricht in totaal iets meer dan achthonderd eerstejaars inschrijft. Willen we onze doelen halen - van een dikke drieduizend naar zesduizend studenten in 1995 -, dan zullen we ons buiten de provincie beter moeten verkopen, vervolgt hij. Alleen geneeskunde lukt dat tot dan toe. Er komen acties aan, klinkt het. Een tijd later verschijnen er paginagrote advertenties in landelijke en regionale dagbladen met teksten als: *In Maastricht leer je omgaan met problemen. Nietwaar meneer Lubbers? En: Rotterdam, De Haag, Utrecht, Leiden Groningen enz. De Top zit in Maastricht.* De ruim twee ton die er tegenaan is gegooid, werpt zijn vruchten af blijkt anderhalf jaar later. Het aantal vooraanmeldingen is in januari 1987 met bijna 30 procent gestegen. De universiteitsraad besluit om nog eens de beurs te trekken: drie ton voor studentenwerving. Wegens succes geprolongeerd. Een paar jaar later trekt geen enkele universiteit nog een vies gezicht als het gaat om PR-activiteiten. Tegelijkertijd neemt door dit reclamegeweld het effect van al die krantencampagnes af. Maastricht stapt over op een ander medium: de radio. Het eerste spotje is op 7 februari 1994 te horen op Radio 3 en 538. Dit wordt in vier weken tijd zo'n zestig keer uitgezonden. Een stem in accentloos (!) Nederlands spoort scholieren

aan om hun "hersens te gebruiken" en een 06-nummer te bellen waar een vriendelijke mevrouw of meneer - opnieuw zonder Limburgs accent - hen uitnodigt voor de open dagen in Zuid-Limburg. Dit heet 'direct marketing' en is afgekeken van de Universiteit Twente die er in die jaren behoorlijke successen mee behaalde. Waarom Limburgse accenten in de radiospotjes *not done* zijn (is men bijvoorbeeld bang dat de zachte 'g' de scholier van boven de rivieren afschrikt?), blijft onduidelijk. Maar de spotjes waarin het probleemgestuurd onderwijs en de internationalisering centraal staan, doen hun werk. Een half jaar na het eerste radio-optreden heeft zich een recordaantal studenten ingeschreven: 1950, een winst van 7 procent ten opzichte van een jaar eerder. Intussen zijn er ook tv-commercials in de lucht. Oftewel: filmpjes waarin "nep-professoren langs pittoreske plekje paraderen en blije studenten die in een deux-chevaux'tje van het studielandschap naar het zonnige Vrijthof rijden", aldus *Observant*. Na zeventien vertoningen hebben 240 studieke-

Filmpjes waarin "nep-professoren langs pittoreske plekje paraderen en blije studenten in een deux-chevaux'tje naar het Vrijthof rijden"

zers het 06-nummer gebeld. Weinig, luidt de eerste conclusie. Zeker in vergelijking met de paginagrote advertenties die per stuk tussen de 150 en 200 reacties opleverden. De campagnes hebben dan al hun beste tijd gehad, de universiteiten lijken hun focus te verleggen naar de ranglijsten in de *Keuzegids*. Het regent rond de eeuwwisseling eerste plaatsen voor Maastricht. De universiteit is er trots op, maar als *Observant* tijdens een open dag aankomende studenten vraagt wie of wat hen aanspoorde om naar Maastricht te gaan, noemen ze bijna nooit de ereplaatsen in de *Keuzegids*. Het zijn vrienden, de stad, of die leuke studierichting, die de doorslag geven.

Riki Janssen

Dit is een serie over 50 jaar UM. Op 11 september 1975 gaf de Tweede Kamer unaniem het officiële startsein voor de Rijksuniversiteit Limburg in Maastricht. We duiken in onze eigen archieven: welke opzienbarend, grappige, belangrijke of wonderlijke nieuwsjes komen we tegen?

Score UM min of meer gelijk aan vorig jaar

Nationale Studentenenquête: het Engels is goed, de toetsing minder

Aan de Universiteit Maastricht wordt goed Engels gesproken, de studies sluiten mooi aan op de arbeidsmarkt, maar de toetsing kan beter. Dat vinden studenten al tijdens en is ook nu weer de uitkomst van de jaarlijkse Nationale Studentenenquête (NSE).

De verschillen met voorgaande jaren op onderwerpen als de kwaliteit van de docenten, de inhoud van het curriculum en de studiebegeleiding zijn miniem: hoogstens eentiende punt meer of minder. Per opleiding zijn er wel duidelijke verschillen. Zo heeft Circular Engineering zich weer hersteld van een dip in tevredenheid vorig jaar, net zoals de master Business Intelligence and Smart Services.

Ook de meningen van de bachelor- en masterstudenten komen redelijk overeen, al zijn de masterstudenten net iets positiever over hun studie. Dat komt door een verschil in opinie over de docenten. Bij de bachelors scoren die met een 3,73 onder het landelijke gemiddelde van 3,82 op een schaal tot vijf punten, vooral als het over hun expertise of kennis van de praktijk gaat. Ook vinden de

bachelorstudenten dat ze niet genoeg studiebegeleiding krijgen. De docenten in de masteropleidingen doen niet onder voor hun collega's elders, al mogen ze van hun studenten wel wat inspirerender zijn.

Naast de vaste onderwerpen, vroeg de NSE dit jaar ook naar *well-being*. De Maastrichtse studenten zijn zeer tevreden met de focus van de universiteit op gelijke behandeling en voelen zich veilig om hun mening te geven. Wel hebben ze vaak last van studiedruk en vinden ze dat daar meer aandacht voor zou mogen zijn.

De uitkomsten van de NSE worden gebruikt om de *Keuzegids* samen te stellen, waarin opleidingen met elkaar worden vergeleken. De bachelorgids komt doorgaans begin december uit, de mastervariant in februari/maart. Overigens vulden wederom minder UM-studenten de tweetalige enquête in, bijna 5200 (22,1 procent van de totale studentenpopulatie van ruim 23 duizend) tegenover ruim 5700 vorig jaar, toen de respons ook al met 5 procent was afgenomen.

Cleo Freriks

Handleiding voor AI-gebruik bij rechten: “Je kan er echt niet alles mee ondervangen”

Wat mogen rechtenstudenten wel en niet als ze gebruikmaken van artificiële intelligentie (AI) bij het schrijven van hun scriptie en juridische academische teksten? Bij de Maastrichtse rechtenfaculteit is sinds kort een handleiding in gebruik die dat duidelijk moet maken. Het blijft zoeken naar wat wenselijk is, zegt vice-decaan onderzoek Anke Moerland, “maar we moeten meebewegen met de realiteit, AI is er nu eenmaal en het wordt gebruikt.”

Omdat een uniform beleid voor de hele universiteit over het gebruik van AI en *tools* zoals ChatGPT in het onderwijs ontbreekt - er is wel een zogenoemd beleidskader met algemene richtlijnen, maar weinig praktische handvatten - nam de rechtenfaculteit zelf het heft in handen. Het resultaat: een zeven pagina's tellend document waarmee de eigen bachelor- en masterstudenten en promovendi uit de voeten zouden moeten kunnen.

Acceptabel

“Onze focus ligt vooral op het gebruik van AI in scripties. Wat is acceptabel en wat niet?”, zegt Moerland, naast vice-decaan ook hoogleraar Intellectueel Eigendom, Grensverlegende Technologieën en Internationale Handel aan de rechtenfaculteit. In de handleiding, volgens Moerland “een levend document” dat bij nieuwe ontwikkelingen steeds weer moet worden bijgewerkt, staan voorbeelden van wat mag (groen) en wat niet door de beugel kan (rood). Daartussen springt het licht op oranje: wees voorzichtig. Zo begeeft iemand die wetgeving of rechterlijke uitspraken laat samenvatten door ChatGPT zich op glad ijs: de samenvatting kan, indien correct, wel helpen om de stof beter te begrijpen, maar mag niet in een scriptie worden overgenomen. Wie een kant-en-klare onderzoeksvraag laat formuleren of een analyse in hapklare brokken opvraagt, zit zeker fout. Daarentegen mogen studenten informatie en literatuur gewoon opzoeken, net als de betekenis van woorden. Ook een controle van hun scriptie op grammaticale fouten is prima, al is het dan weer niet toegestaan om eventuele voorgestelde herformuleringen van tekst door ChatGPT over te nemen.

Kritisch

Moerland: “Misschien zijn niet alle docenten het eens met wat er nu ligt, maar we moeten meebewegen met de realiteit, AI is er nu eenmaal. En als je er als student kritisch mee om kan gaan, kan het ook goed zijn.” Dat betekent dat er in het onderwijs, als de scriptie nog helemaal niet aan de orde is, ook ruimte moet zijn om kunstmatige intelligentie toe te laten bij het schrijven van juridische teksten. De faculteit vindt het goed dat studenten experimenteren, maar wil wel dat ze hun eigen schrijfvaardigheden ontwikkelen. “Juristen moeten het hebben van taal en zelf kunnen formuleren. Voordat studenten *AI-tools* gaan gebruiken, moeten ze weten hoe dat kan op een juiste manier.” Daar ligt een - ook in de handleiding omschreven - taak voor de faculteit, uiteindelijk moet elke student een verantwoordelijke en kundige gebruiker zijn.

Lees verder op pagina 8

De boom aan de blaadjes

“

Afgelopen week zat ik met mijn oudste zontje op de fiets. Ik, kromgebogen over het stuur, tegen de wind - zoals Boudewijn de Groot ooit zong - hij in zijn voetbalpakkie relaxed om zich heen kijkend in het stoeltje achterop. Via het Emmapplein, het Stadspark en Tapijn reden we samen de stad in. En net zoals er in mei of juni altijd één dag is waarop pardoes alles groener lijkt dan de dag ervoor, zo is er in het najaar een ‘herfstexplosie’. En dat was dus vorige week. Ook mijn zontje zag het. “Oh, papa, kijk hoe mooi. Die boom is rood. En die daar: oranje, knalgeel, poepbruin...” Hij is zes. En plots zegt-ie onbevangen: “Hey, kijk, die blaadjes hebben ook een mooie boom.” Eigenlijk wilde ik eerst vragen of hij het niet andersom bedoelde. Maar het bleek inderdaad een verdomd mooie boom: groot, robuust, een schors als mozaïek, een kruin die de zon wel leek te willen omarmen. Tja, zo bekeken lijkt het kleurenspeel van die paar overgebleven blaadjes inderdaad wel bijzaak. En hoewel ik oprecht denk dat het een verspreking was, op dat moment maakte hij - zonder het te beseffen - mij er even van bewust dat we ook op een andere manier naar de wereld kunnen kijken. Met dat nieuwverworven inzicht probeerde ik de volgende dag naar mijn onderwijsgroepen te kijken. Het was geen gewone bijeenkomst, maar een *in-class* praktijkexamen over kwantitatieve data-analyse - een bittere pil voor de meeste tweedejaars. En terwijl mijn internationale studenten zich een weg baanden door t-toetsen en logistische regressies, dacht ik plots “Hey, kijk, dit examen heeft studenten.” Blij als ik was met dat inzicht, bekroop me ook het wrange besef dat, als het aan sommige partijen in Den Haag ligt, we na 29 oktober misschien nog wel examens hebben, maar geen studenten meer. Ik wil alleen maar zeggen... Boudewijn de Groot had het mis; er is wel degelijk een reden om met rotweer en met harde wind te gaan fietsen met dat kind. Al is het maar om soms tot nieuwe inzichten te komen. Als-ie maar geen voetballer wordt...

”

Thomas Frissen,
universitair docent
Digital Technology and Society

serie zing, vecht, huil, bid, lach, werk en bewonder

Rama Zouhair
(Athene, Griekenland,
2004)

\ Tweedejaars bachelor
Biomedical Sciences

\ Burgerlijke staat:
single

\ Woont in:
Maastricht

Foto: Joey Roberts

“
Het is hier vaak zó stil,
daar kan ik maar moeilijk aan wennen
”

Ik voel me... voornamelijk Grieks. Omdat ik daar geboren ben en er mijn hele leven heb gewoond, tot ik vorige zomer naar Maastricht verhuisde. Mijn vader is half Grieks, half Syrisch. Mijn moeder komt uit Libanon. Maar in dat land ben ik nooit geweest, alleen een keer op het vliegveld, als tussenstop richting Syrië. Daar is de familie van mijn moeder namelijk ooit naartoe verhuisd. En een deel van mijn vaders familie woont er ook nog. Als kind kwam ik er regelmatig, maar dat is minder geworden toen de burgeroorlog uitbrak, ik was er voor het laatst in 2018. Gelukkig woont mijn familie in een veilig gebied.

Vroeger ruziede ik altijd met mijn broer en zus. Ikzelf niet zo vaak, maar mijn broertje en oudere zus hingen elkaar wel constant in de haren, om onnozele dingen. Daar hield ik me meestal buiten. We zijn alle drie compleet verschillend, zowel qua persoonlijkheid als interesses. Dat botst weleens. Zelf lijk ik erg op mijn moeder: ik zit vol energie, praat en lach heel veel. Vooral mijn zus kan daar soms slecht tegen. Zij studeert toevallig ook in Nederland, in Wageningen, maar we hebben elkaar nog niet opgezocht. Het komt nooit echt uit. [Lachend] De laatste keer dat we elkaar zagen was in de vakantie, bij onze ouders.

Ik wilde altijd al in het buitenland wonen. Ja, ik wist al vrij vroeg dat ik uiteindelijk zou vertrekken uit Griekenland, omdat daar niet echt een toekomst voor mij is. Er zijn weinig banen, weinig plekken waar je kunt studeren wat je wil en het niveau van het onderwijs is laag. Ik stond wel een tijdje ingeschreven bij de opleiding verpleegkunde, maar ik ging nooit – zoals veel Griekse jongeren doen. Je betaalt toch geen collegegeld, maar met een studentenpas krijg je wel op veel plekken kor-

ting. In de tussentijd zocht ik naar een studie in het buitenland. Eerst in Italië, maar daar werd ik niet toegelaten bij geneeskunde. Op aanraden van mijn zus werd het Nederland.

Ik luister graag naar... bands als Scorpions, Nirvana, Guns N' Roses. Maar bijvoorbeeld ook muziek uit de jaren 2000 of klassieke muziek. Het hangt heel erg af van mijn gemoedstoestand. Waar ik trouwens niet van hou is de carnavalsmuziek in Maastricht. Ik vierde het afgelopen jaar en het was leuk, maar die muziek was zó slecht. Ik dacht alleen maar: mijn oren!

Athene of Maastricht? Het zijn allebei mooie steden, maar de overgang van Athene naar Maastricht was wel groot en best lastig. In Athene woonde ik vlakbij het centrum. Daar was er constant rumoer en achtergrondgeluid. Dat heb ik nodig, het voelt bruisend en levendig. Nu woon ik in Heer, daar is het vaak zó stil en uitgestorven. Ik kan er maar lastig aan wennen. Gelukkig heb ik hier goede vrienden gemaakt, waar ik veel tijd mee doorbreng. Dankzij hen voel ik me hier steeds meer thuis.

Het nieuws volg ik altijd op de voet. Nee, eigenlijk totaal niet. Ook niet als het gaat over wat er allemaal gebeurt in Libanon en Syrië. Er gebeuren zoveel nare dingen in de wereld, landen worden verwoest. Ik kijk daar niet graag naar. Ik kan er toch weinig aan veranderen.

Ik ben kunstzinnig. Niet per se, al kan ik best goed tekenen. Vooral iets natekenen. Het menselijk oor, hart, brein: dat helpt me om dingen te onthouden voor mijn studie. Ik doe het ook als ik me bijvoorbeeld verdrietig voel. Dan begin ik soms willekeurige dingen te tekenen. Een paddenstoel, een clown,

bekende stripfiguren. Dan ben ik enorm gefocust en raak ik niet snel afgeleid. Dat voelt fijn, want over het algemeen kost het me veel moeite om me ergens op te concentreren.

Dit mis ik aan Griekenland. Het eten, het weer, mijn ouders en broer. En het goedkope OV, fietsen is niet echt mijn ding. Ik mis zelfs de vieze straten met kakkerlakken. Begrijp me niet verkeerd, ik vind het fijn dat in Nederland alles zo goed verzorgd is, maar het heeft een bepaalde sfeer. Wat ik trouwens niet mis zijn de vele toeristen in Athene. Ze lopen heel langzaam, terwijl ik dingen te doen heb maar nergens snel kan komen. Zo irritant. Ja, hier in Maastricht heb je ze ook wel, maar het is niet te vergelijken. Of ik ooit terug wil naar Griekenland? Ja, voor vakanties, maar niet om er te werken.

Favoriete film? Lastig, ik kijk veel films en er staan er ook nog een hoop op mijn lijstje. Als ik er toch een moet noemen: *What Dreams May Come* uit 1998, met Robin Williams. Over een man die na zijn dood in het hiernamaals op zoek gaat naar zijn overleden vrouw. Een verdrietige film, maar ik vind het een heel mooi idee dat ze door hun liefde ook verbonden blijven in een volgend leven.

Liefde komt aanwaaien. Dat denk ik wel. Ik zit ook niet op datingapps. Je moet niet gaan zoeken naar de liefde, het moet jou vinden.

Droombaan? Chirurg, liefst op het gebied van hart en longen. Op YouTube kijk ik soms naar filmpjes van operaties. Ik vind het leuk om te zien hoe die mensen binnen enkele uren een fout repareren, en op die manier het leven van de patiënt veranderen. Dat zou ik zelf ook graag doen. Na deze studie wil ik daarom graag nog geneeskunde doen. Eigenlijk de Engelstalige track, maar ik kwam er vorig jaar achter dat die verdwijnt in Maastricht. Dus ben ik nu maar hard Nederlands aan het leren.

Over tien jaar... heb ik misschien een relatie, maar geen kinderen. Daar heb ik niks mee. Die hebben aandacht nodig, want ze groeien niet vanzelf op, maar daar heb ik niet het geduld voor, denk ik. En ook niet echt de tijd, als ik het wil combineren met mijn droombaan. Waar ik dan woon? Misschien wel in Canada. Ik hou heel erg van sneeuw.

Dennis Vaendel

Hier verschijnt wekelijks een portret van een student of medewerker

“Victor heeft me geleerd dat het oké is om niets te doen”

Stel je het volgende voor: het ‘Heinekenfeest’ van INKOM 2024 is net afgelopen als twee tieners door de smalle Maastrichtse straatjes slenteren. In hun hand de fietsen die ze net op Marktplaats hebben gekocht. Is dit een scène uit een Nederlandse romantische komedie? Bijna – zo hebben Victor Boerekamp (18, Nederlands) en Clara Kinsella (19, Frans-Iers) elkaar vorig jaar ontmoet.

Voor Victor, tweedejaars Business Engineering, was het liefde op het eerste gezicht, maar Clara, tweedejaars Maastricht Science Program, was huiverig. “Ik was net verhuisd naar een nieuwe stad, een nieuw appartement en een nieuwe gemeenschap – meteen een relatie beginnen paste daar niet bij.” Eind oktober maakten ze hun relatie officieel, maar pas na een reeks picknickafspraken en dromerige wandelingen bovenop de St.-Pietersberg.

Feestcultuur

Clara groeide op in de groene buitenwijken van Dublin, als dochter van een Franse moeder en een Ierse vader. Victors ouders zijn allebei Nederlands, maar hij groeide op in Jette, een van de Vlaamse wijken van Brussel. Vraag Clara naar haar jeugd, dan zegt ze: “Ieren drinken en feesten hard” — op haar dertiende ging ze al wekelijks naar feestjes op haar meisjesschool. “Voor veel jonge mensen in Ierland is uitgaan en dronken worden de enige manier om plezier te hebben.” Victor herinnert zich alleen de wilde feesten op de zomerkampen van de scouting (voor alle ouders: uw kinderen leren daar niet alleen hoe ze een kampvuur moeten maken...). Maar de rollen zijn omgedraaid: Clara vindt dat ze genoeg gefeest heeft en haar ideale vrijdag lijkt tegenwoordig meer op een scène uit *Gilmore Girls*. Victor daarentegen duikt graag het nachtleven van Maastricht in en doet mee aan kroegentochten.

“Gelukkig zijn we allebei *open minded* en volwassen”, legt Clara uit, “dus dit is geen probleem”.

Geen Ierse of Nederlandse partners

Geen van beiden ziet zichzelf met iemand uit hun eigen land daten. “De meeste Ieren blijven in Ierland”, zegt Clara, die dit toeschrijft aan een combinatie van nationale trots en een beperkte interesse in andere culturen. Dit, naast het overmatige drankgebruik, is voor haar een echte “rode vlag”. Ze liet de meeste Ierse jongens dan ook links liggen. Voor Victor is het de subtiele neerbuigendheid die hij bij sommige Vlaamse meisjes voelt ten opzichte van Nederland, die hem afschrikt. En Nederlandse meisjes? Een beetje te “direct” naar zijn smaak – hij geeft de voorkeur aan het verleidelijke mysterieuze van Clara.

Ierland en België: twee handen op één buik

“Ierland en België zijn als twee handen op één buik”, zeggen ze. In beide landen is het weer somber en het eten middelmatig, maar de mensen zijn over het algemeen tolerant en sociaal progressief. Toch zijn ze niet erg patriotisch en voelen ze zich meer ‘wereldburgers’ dan Iers, Frans, Nederlands of Belgisch. Ze passen niet in de wereld waarin ze zijn opgegroeid: dat is een gevoel dat hen verbindt.

Een geweldig team

“Wij zijn het enige stel dat we kennen dat vorig jaar een relatie kreeg en nog steeds samen is”, zegt Clara. Relaties die tijdens de INKOM ontstaan, houden het zelden langer dan een paar weken vol, klinkt het. Victors geduld is belangrijk, zegt ze. “Mijn stemmingen wisselen onvoorspelbaar en ik kan nogal star zijn, maar Victor houdt het schip op koers.” Voor Victor is deze flexibiliteit vanzelfsprekend. “Ik ben opgegroeid met twee wilskrachtige vrouwen: mijn moeder en mijn zus”, vertelt hij. “Clara doet me in veel opzichten aan hen denken.” Ze hebben het afgelopen jaar veel van elkaar geleerd. “Ik bewonder Clara’s vastberadenheid in alles wat ze doet”, zegt Victor, “als ze iets wil, werkt ze keihard tot ze het krijgt”. Ze heeft hem geïnspireerd om een van haar oude hobby’s op te pakken: hardlopen. Hoewel hij nog lang niet zo goed is als zij, vindt hij het leuk om uitgedaagd te worden. Clara is erg blij met Victors ontspannen en relaxte karakter, het tegenovergestelde van haar onrustige geest. “Ik word rusteloos als ik het gevoel heb dat mijn dag niet productief is geweest, maar Victor heeft me geleerd dat het oké is om niets te doen. Soms kan rust net zo productief zijn als het afvinken van taken op een to-do-lijst.”

Brussel

In het weekend gaat Clara regelmatig met Victor mee naar Brussel. Inmiddels kent ze zijn ouders goed en is ze deel van de familie. Het is Clara’s ambitie om haar Frans dusdanig te verbeteren dat ze zich kan inschrijven voor een master fysiotherapie in Brussel. Wat Victor betreft, die al maandenlang hoofdpijn krijgt van het dagelijkse ‘Ding!’ van Duolingo dat uit haar telefoon schalt, kan dat B2-certificaat niet snel genoeg komen.

Nora Grolig, student aan de rechten faculteit en freelancer bij Observant

Foto: Ellen Oosterhof

Waar polarisatie vandaan komt

“Wie het met mij oneens is, is een slecht mens”

Nederlanders mogen op 29 oktober naar de stembus om een nieuwe Tweede Kamer te kiezen. Dat doen ze in een gepolariseerd land, waarin extreemrechtse en populistische partijen als de PVV en JA21 er in de peilingen goed voor staan. Hoe dat komt, vroegen we aan drie Maastrichtse wetenschappers. “Ook wie het goed voor elkaar heeft, kan extremer gaan denken.”

Tekst: Peter Doorakkers

Foto: ANP – Josh Walet

Betogers trekken op 20 september de snelweg A12 op tijdens protest tegen het asielbeleid op het Malieveld. De betoging ging gepaard met rellen

Zijn de anti-immigratierellen in Den Haag, waarbij op 20 september ook het partijkantoor van D66 werd aangevallen, een teken aan de wand voor de Nederlandse democratie? Zo ver wil bijzonder hoogleraar radicalisering, extremisme en complottheorieën aan de rechtenfaculteit **Jan-Willem van Prooijen** niet gaan. “In de jaren tachtig waren er ook rellen, al kwamen die, anders dan nu, van extreem-links”, klinkt het aan de andere kant van de lijn. Maar, voegt hij toe, symptoom van een breder probleem zijn die Haagse rellen wel. “Er is een toegenomen wij-zij-denken, gebaseerd op sterke ideeën over waar het heen moet met de samenleving en een groot vertrouwen in het eigen morele gelijk: wie er anders over denkt, is niet gewoon iemand met een andere mening. Nee, diegene is fout, een slecht mens. Denk maar aan de manier waarop PVV-leider Geert Wilders GroenLinks/PvdA-voorman Frans Timmermans steeds wegzet als ‘extremist’.”

‘Affectieve polarisatie’ heet dat, zegt hoofd-docent politiek gedrag **Luana Russo** van de faculteit Arts and Social Sciences: de mate waarin mensen een hekel hebben aan bepaalde politieke partijen én de leden van die partijen. “Sinds een jaar of vijf wordt daar ook in Europa veel onderzoek naar gedaan. Daaruit blijkt dat het in alle Europese landen toeneemt.”

Controle hebben

Aan de wortel van die polarisatie ligt een gevoel, zegt Van Prooijen: “Dat de samenleving in crisis is, dat er overal oorlogen zijn, dat we ons zorgen moeten maken over immigratie en de economie... het gaat om de subjectieve ervaring daarvan, want objectief gezien doen we het in Nederland helemaal niet zo slecht. Ook wie het goed voor elkaar heeft, kan dus extremer gaan denken, uit angst dat het binnenkort slechter zal gaan. Er stemmen echt niet alleen mensen met een lagere sociaal-economische status op populistten. Het is een wisselwerking: het gevoel dat het slecht gaat maakt populistische leiders aantrekkelijker, want die zeggen dat er eenvoudige oplossingen zijn voor complexe problemen, maar populistische leiders kunnen mensen ook ontevreden maken.”

“Politici dragen zelf bij aan het klimaat waarin die rellen in Den Haag konden plaatsvinden”

Ook gedragseconoom **Giulia Piccillo**, universitair hoofddocent bij de School of Business and Economics, wijst op de rol van onzekerheid over de toekomst. Mensen houden daar niet van, proberen grip op de werkelijkheid te krijgen door zich vast te klampen aan hun overtuigingen. “Uit een experiment dat we deden, bleek dat mensen zich in onzekere situaties juist zekerder gaan voelen: ‘Dit is dé enige oorzaak van het probleem dat mij onzeker maakt.’ Dat geeft een gevoel dat je controle hebt over de situatie. Maar het leidt er ook toe dat mensen zich afsluiten voor de werkelijkheid als die niet in hun opvatting past.”

Wat daarbij niet helpt, is de tijd die mensen op sociale media doorbrengen, in de beruchte ‘bubbels’ die hen in hun eigen gelijk bevestigen. Het gaat volgens Piccillo te ver om Facebook, X en

Instagram tot oorzaak van de polarisatie uit te roepen, “maar ze versterken die verkeerde manier van denken wel. Uit onderzoek dat we in 2022 in het Verenigd Koninkrijk deden, bleek bijvoorbeeld dat mensen online vooral nieuws delen waarvan ze denken dat het waar is” – ook als dat duidelijk nepnieuws is. “Daar komt nog bij dat is aangetoond dat als je in je bubbel hetzelfde standpunt steeds op een net wat andere manier voorgeschoteld krijgt, je je mening in die richting gaat aanpassen.”

Even dimmen

Van Prooijen wijst ook op de verruwde omgangsvormen in de politieke arena. “Populistische partijen, die een polariserende stijl hanteren, zijn gegroeid. Het politiek debat is daarmee in de afgelopen decennia extremer geworden.” Toen SP-leider Jan Marijnissen in 1997 ‘Even dimmen’ tegen de Kamervoorzitter zei, “was dat nog een ding”, maar tegenwoordig zou niemand van zo’n uitspraak opkijken. “Mensen zien autoriteiten, zoals Kamerleden, als representatief en nemen die omgangsvormen over: ‘Zo hoort het blijkaar.’ Zo dragen politici bij aan een klimaat waarin die rellen überhaupt konden plaatsvinden.” Ook Russo vindt dat politici in de spiegel zouden moeten kijken. “Politiek draait uiteindelijk om het verkrijgen van regeringsmacht, zodat je beleid kunt maken in lijn met je overtuigingen. Maar naarmate die extremer zijn, zullen anderen zich meer bedreigd voelen en zelf extremer reageren. Dat vliegwieleffect

drijft de polarisatie voort.” En dat is problematisch in een land als Nederland, dat, zo benadrukt ze, “juist is gebouwd op het vinden van consensus”. Daarvoor moeten partijen water bij de politieke wijn doen, maar wie is daartoe bereid “als je weet dat je dat bij de volgende verkiezingen zetels kost?” Kijk maar naar de vorige regering, klinkt het: “De PVV moest haar belofte dat ze het helemaal anders zou gaan doen inlossen, maar kon moeilijk steun voor haar plannen vinden. Omdat ze zelf ook niet wilde inbinden, ontstond er een patstelling.”

Is dat mechanisme te doorbreken? Het zal een werk van de lange adem worden, denken de drie. “Maar de kans daarop is in Nederland groter dan in pakweg Frankrijk”, dat geen consensuscultuur heeft, denkt Russo. Nederlanders, zegt ze, hebben een relatief zwakke politieke identiteit: ze identificeren zich niet zo sterk met hun politieke voorkeuren en zijn in het stemhokje onvoorspelbaar. Ze zitten niet vast aan polariserende partijen, wil ze maar zeggen.

Schijnoplossingen

“Er is niet één eenvoudige oplossing voor het probleem van polarisatie”, denkt Van Prooijen. “Het is in elk geval belangrijk dat mensen erop gewezen wordt dat simpele oplossingen voor complexe problemen vaak schijnoplossingen zijn, en dat ze de nuance moeten zoeken.” En dat ze leren omgaan met onzekerheid, voegt Piccillo toe. “Dat zou je kinderen misschien in het basis- en middelbaar onderwijs al kunnen bijbrengen. Zoals we hen tegenwoordig ook financiële geletterdheid bijbrengen. Ook moeten we de impact van ‘bubbels’ tegengaan. Mijn huidige onderzoek lijkt erop te wijzen dat wie geïsoleerder is, vatbaarder is voor onzekerheid. We hebben dus plekken nodig waar mensen samen kunnen komen om het daarover te hebben en in aanraking kunnen komen met een waaier aan opvattingen. Fysiek, want online contact werkt op dit punt niet. Democratie gaat volgens mij over het handhaven van het gesprek. Niet om iedereen gelijk te schakelen, maar om raakvlakken te vinden. Niet om opvattingen buiten de orde te plaatsen, maar om ze te bediscussiëren.”

Ook zou het volgens Russo helpen als er anders over de politiek gesproken zou worden: niet in termen van ‘winnaars’ en ‘verliezers’, alsof de partij die komende woensdag het grootste wordt het alleen voor het zeggen krijgt in plaats van een coalitie te hoeven vormen. “Andere dingen, zoals het modereren van nepnieuws op sociale media, liggen momenteel waarschijnlijk buiten onze controle.”

Actievoerders kijken gezamenlijk lijsttrekkersdebat

De organisaties die de afgelopen twee jaar het protest tegen de bezuinigingen in het hoger onderwijs hebben geleid – WOinActie en vakbonden FNV en AOb – roepen mensen op om gezamenlijk het lijsttrekkersdebat op maandag 27 oktober te kijken.

Die avond, twee dagen voor de verkiezingen van woensdag 29 oktober, gaan lijsttrekkers Dilan Yesilgöz (VVD), Frans Timmermans (GL/PvdA), Geert Wilders (PVV), Rob Jetten (D66), Henri Bontenbal (CDA) en Joost Eerdmans (JA21) verbaal met elkaar de strijd aan in Ahoy Rotterdam, tijdens het *Een Vandaag*-verkiezingsdebat. De actievoerders kijken samen naar een livestream vanaf het Domplein in Utrecht. De avond begint om 17.45 uur met een voorbeschuiving. Na afloop is er ruimte om na te praten. Of er ook een Maastrichtse delegatie gaat, is nog niet duidelijk. De demonstranten hopen dat een nieuwe regering de bezuinigingen zal terugdraaien. **CF**

nieuws

“We eisen transparantie”

Vervolg van pagina 3

Zijn beoordelaars op hun beurt vaardig genoeg om te onderscheiden wat van de student komt en wat van de computer? “Helaas is het niet altijd direct helder. Sommigen hebben wel een radar, zij zien zoiets, maar echt helemaal zeker is het nooit. Daarom eisen we transparantie van de student, in bijvoorbeeld de verantwoording van een scriptie”, zegt Moerland. Zij moeten laten zien welke instructies (de zogenaamde prompts) ze aan bijvoorbeeld ChatGPT hebben gegeven en duidelijke afspraken maken met hun begeleider over de versies van hun scriptie die ze moeten bewaren. “Als er toch twijfels zijn over eventueel bedrog, moet de begeleider het gesprek aangaan met de student en zo nodig dingen vastleggen voor de examencommissie. En dan nog kun je niet alles ondervangen, het is niet zo zwart-wit. Ook niet met deze handleiding.”

Deborah Blekkenhorst

Wat doen de andere faculteiten?

De rechtenfaculteit is niet de enige met eigen richtlijnen, ook bij (onder andere) Psychologie en Neurowetenschap (FPN), Arts & Social Sciences (FASoS) en de School of Business and Economics (SBE) is het een punt van aandacht. “Dat zij zelf nadenken over eigen richtlijnen is niet zo gek”, zegt Moerland. Het college van bestuur had graag uniform AI-beleid gewild voor de hele UM, maar dat bleek eerder al onmogelijk, vanwege de uitvoering en verschillende wensen en behoeften. Daarom is het aan de faculteiten om de details verder uit te werken. Moerland: “Op bepaalde punten kan je wel dezelfde afspraken maken, maar een jurist heeft uiteindelijk net iets anders nodig dan een econoom of psycholoog.”

Bij FPN wordt bijvoorbeeld nagedacht hoe studenten AI kunnen gebruiken om hun eigen kennis te testen. De faculteit wil, om verder te kijken dan alleen ChatGPT, een lijst van meer dan vijftig AI-tools opstellen – hoe werken ze en wat zijn de voor- en nadelen. Hiervoor vraagt men input van alle docenten.

FASoS heeft een document van bijna twintig pagina's waarin onder andere staat dat docenten in hun lesmateriaal zelf kunnen aangeven wat is toegestaan en wat niet - denk aan het vertalen of herformuleren van werk, maar ook het opvragen van analyses of de interpretatie van onderzoeksdata. Studenten moeten altijd verantwoorden waarom ze AI hebben gebruikt.

Pilot voor studenten die zich lastig kunnen concentreren op laptop Printen op kosten van de universiteit? FASoS gaat ermee experimenteren

Niet constant achter een laptopscherm, maar het studiemateriaal uitgeprint voor je neus. Volgens studenten van de faculteit Arts and Social Sciences (FASoS) zorgt dat voor minder afleiding en betere discussies in onderwijsgroepen, en daarom willen ze dat printkosten vergoed worden. De faculteit start binnenkort een pilot, allereerst voor neurodivergente studenten.

Nu betalen studenten nog om te printen op de universiteit (5 cent per pagina voor zwartwit, 15 cent voor kleur). Dat maakt studeren minder toegankelijk voor bijvoorbeeld mensen met ADHD, stelde de studentgeleding in de faculteitsraad voor de zomer. Bij veel vakken werkt men immers niet met studieboeken, maar met losse artikelen die online worden aangeboden. En dat maakt focussen lastiger, want op de laptop zijn veel afleidingen te vinden. Printen biedt dan uitkomst.

Is het daarom niet inclusiever om iedere student een 'printbudget' te geven, vroegen de studentleden aan het faculteitsbestuur. Ze wezen onder meer naar de Hogeschool Utrecht, waar men voor maximaal 50 euro per semester mag printen. Daar zouden volgens hen niet alleen neurodivergente studenten baat bij hebben: tijdens 'laptopvrije' onderwijsgroepen die enkele FASoS-tutores hielden, bleken de discussies veel

Foto: Observant

beter te zijn en werd er minder AI gebruikt. Duurzaamheid is volgens de studentgeleding dan ook geen tegenargument: AI-gebruik en documenten opslaan in de cloud slurpen energie.

In de raad werd het idee positief onthaald, al klonken er ook vragen over de betaalbaarheid. Daarom opperde het bestuur om eerst alleen te kijken naar studenten die er het meeste baat bij hebben om van het scherm af te komen, zoals mensen met neurodivergentie of migraine.

Studieadviseurs kunnen na een gesprek met een student bepalen of deze in aanmerking komt. Een pilot moet duidelijk maken of dit systeem werkt en hoe hoog het budget moet zijn.

Die pilot moet na de jaarwisseling van start gaan, zo liet het bestuur deze maand weten tijdens de jongste vergadering van de faculteitsraad.

Dennis Vaendel

OBSERVANT SCHRIJF WORKSHOP VOOR STUDENTEN

Prijs: 25 euro **Wanneer:** Donderdag 13 november, van 13.30-16.30 u **Meld je aan:** door te mailen naar cleo.freriks@maastrichtuniversity.nl

colofon

Redactie Wendy Degens (hoofdredacteur), Deborah Blekkenhorst, Peter Doorakkers, Cleo Freriks, Riki Janssen, Stefan Moens (financieel medewerker), Dennis Vaendel
Telefoon 043 3885390

E-mail observant@maastrichtuniversity.nl

Website www.observantonline.nl

Aan dit nummer werkten mee Wammes Bos, Thomas Frissen, Nora Grolig, Yuki Nakamura **Ontwerp en illustraties** Simone Golob **Vertalingen** Maud Bovelander, Susanna MacDaniel **Druk** Janssen/Pers Gennep **Advertenties** Zie alle info onder het kopje 'service' op onze site.

TE KOOP van particulier volledig verduurzaamde ruime bungalow in Cadier en Keer, instapklaar. Bieden vanaf € 640.000,-

Brochure via bungalowcadierenkeer@gmail.com

DE MEDEDELINGEN VAN DE UNIVERSITEIT, FACULTEITEN, SERVICECENTRA EN STUDENTEN- ORGANISATIES ZIJN TE VINDEN OP WWW.OBSERVANTONLINE.NL